

В наш дім ввірвалася війна

Велика Вітчизняна війна 1941-1945 років проти німецького фашизму – суворе і жорстоке випробування для України. І чим далі відходить від нас той тривожний і героїчний час, тим величнішими постають подвиги безстрашних захисників Вітчизни. 22 червня 1941 року полчища фашистської Німеччини віроломно вторглися на територію нашої країни.

Вторгнення загарбників на територію сучасної Миколаївщини розпочалися з північної частини. Першим великим населеним пунктом, який захопили окупанти 1 серпня 1941 року, стало село Лиса Гора Первомайського району, а 2 серпня окупанти ввірвались до Первомайська і Кривого Озера. Село Баловне, як і місто Миколаїв, було окуповано 16 серпня 1941 р.

Німецько-румунський окупаційний режим став найстрашнішою сторінкою історії Баловного. “Новий порядок”, встановлений загарбниками, був злочинною системою, яка здійснювала комплекс військово-терористичних, політичних, соціально-економічних, ідеологічних, пропагандистських заходів, спрямованих на винищення місцевого населення, колонізацію краю поселенцями з рейху, руйнацію культурних надбань, жорстоку експлуатацію економіки і трудових ресурсів.

Після вторгнення на територію України нацисти відразу приступили до реалізації розроблених ще до початку війни планів, згідно з якими передбачалося впровадження нового територіального поділу, адміністративного устрою і організації цивільної та військової влади.

Після окупації України було утворено генеральний округ Миколаїв з центром у місті Миколаєві. На чолі округу стояв генерал-комісар Опперман. До нього входило 13 округів та 60 районів. Окрім німецького цивільного апарату, в рейхскомісаріаті України були утворені і діяли органи місцевого самоуправління. Сільські, обшинні, районні і міські управи організувались відразу. На чолі районів стояли начальники районних управ, общинами управляли бургомістри. Баловне територіально входило до німецької окупаційної зони генералкомісаріату Миколаїв, а також Миколаївської округи, якою керував Шлютер.

З перших днів “господарювання” на території області окупанти проводили масове знищення мирного населення, військовополонених. Першими жертвами їх терору стали жителі єврейської, циганської національностей, комуністи й активісти, військовополонені. Тисячі молодих громадян були депортовані на каторжні роботи до Німеччини. З Баловного, за різними даними, було вивезено від 36 до 55 юнаків і дівчат, а повернулося з Німеччини лише 7.

На території Баловного було запроваджено німецький аграрний порядок. Його метою було виконання завдання – налагодження безперерйного постачання продовольством і сиром в вермахту і рейху. Селяни працювали у трудових общинах від зорі до зорі, постійно здійснювалися заходи по тотальному вилученню продовольства, які супроводжувалися жорстоким терором щодо селянства. У 1943 р. за підозрою про належність до партизан в Миколаєві був повішений житель с. Баловного Щербина Парфентій Аксентійович. Забраний і знищений гестапо Бандура Олекса Андрійович за підозрою в слуханні радіо.

Нечувані бідування жителів міст і сіл під німецькою окупацією сприяли політичній орієнтації багатьох, стали суворою школою виховання справжніх патріотичних почуттів.

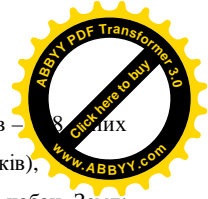
Визволяли Баловне від німецько-румунських загарбників війська 3-го Українського фронту під командуванням генерала армії Р.Я.Малиновського. 243 Червонопрапорна Нікопольсько-Хинганська стрілецька дивізія, беручи участь у Березнегуватсько-Снігурівській операції, форсувала Південний Буг в районі с. Баловного. Визволення села провела 333 стрілецька Синельниківська Червонопрапорна ордена Суворова дивізія, що входила до шостої армії. Очоловав дивізію двічі Герой Радянського Союзу генерал-майор Половсков. Найважливішу роль у визволенні Баловного відіграв 3-й батальйон. Три дні, з 24 по 26 березня, точилися бої за село в районі Крута Балка (між Баловним і Костянтинівкою). На світанку 27 березня 1944 р. Баловне було повністю визволено від німецьких загарбників. Миколаїв було визволено 28 березня. З 60-х рр. XX ст. день визволення Баловного святкується 28 березня, хоча це не відповідає історичній дійсності.

В пам'ять про воїнів, які загинули, визволяючи село, мешканцями Баловного споруджено на братській могилі обеліск, біля якого щорічно 9 травня, в День Перемоги, проводяться мітинги.

Перша сесія Баловненської сільської Ради депутатів трудящих Жовтневого району Миколаївської області після визволення відбулася 15 червня 1944 р. Були присутні голови колгоспів “Шлях до соціалізму” – Рудий Г.П., ім. Т.Г.Шевченка – Горбенко І.І., “Червона зірка” – Юрченко Г.І.

Почалося відродження господарства. В протоколі № 2 сесії сільради від 11 серпня 1944 р. є рішення про затвердження секцій: тваринництва – 5 осіб, земельної – 8, оборонної – 8, культсекції – 8. Члени президії сільради: голова сільради Горбенко Іван Михайлович, секретар сільради Соловей Іван Іванович, члени президії Рудий Григорій Платонович, Гукович Олександра Василівна, Юрченко Григорій Ісакович.

З січня 1945 р. головою Баловнянської сільради став Трофімішин І.Н. У цьому ж році кошти сільбюджету (29672 крб.) були витрачені на медпункт, пологовий будинок, школу та клуб. В рік перемоги колгоспи Баловного мали такий вигляд:

“Шлях до соціалізму” – 167 дворів, 574 їдоки, працездатних колгоспників – 8 чоловіків – 66, жінок – 202. Працювали 2 рільнічі бригади (265 колгоспників), бригада (67 колгоспників), 2 доярки, 4 пастухи, 4 конюхи, телятниця, свинарка, чабан. Землі – 2146,2 га. Зібрано 674 центнери озимої пшениці, 567 – жита, 37 – ярої пшениці, 2390 – ячменю, 783 – вівса, 57 – бавовни, 53 – картоплі, 214 – овочів. Голова колгоспу – Дорошенко Павло Григорович.

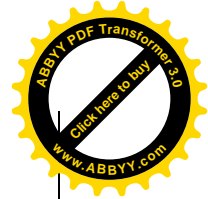
Ім. Т.Г.Шевченка: 174 двори, 707 їдоків, працездатного населення – 181, з них чоловіків – 43, жінок – 138. Працювали 2 рільнічі та городня бригади, доярка, 3 пастухи, свинар, 3 чабани, пташниця, 3 конюхи. Землі – 1711 га. Зібрано зернових та бобових – 2433,5 центнерів, овочів – 896,5. Голова колгоспу – Горбенко Іван Іванович.

“Червона зірка”: 149 дворів, 471 їдок, працездатного населення – 155, з них чоловіків – 32, жінок – 123. Працювали 2 рільнічі та городня бригади, 2 доярки, 2 пастухи, вівчар, 3 конюхи, пташниця. Землі – 1421 га. Зібрано зернових та бобових – 2239 центнери, 91 – картоплі, 401,5 – овочів, 65 – баштану. Голова колгоспу – Юрченко Григорій Ісакович.

За активну роботу по відродженню сільського господарства рішенням засідання правління колгоспу “Червона зірка” від 1 листопада 1945 р. були премійовані кращі колгоспники: Радул В.В., Шерстюк П.А., Гаркуша С.Ф., Черниш С.І., Бондар І.І., Сокира М.П., Бурименко Н.І., Колот Д.І., Жепало В., Соловей О.І., Бандурка І.Я., Кулик І.О. та ін.

Обсяг посівних площ колгоспів під урожай 1945-1946 рр. був таким:

Назва с/г культури	“Шлях до соціалізму”, га	ім. Т.Г.Шевченка, га	“Червона зірка”, га
Ярої пшениці	12,5	13,5	12,5
Ячменю	207	167	132
Вівса	50	44	28,5
Кукурудзи	82	77	57,5
Бобових	5	6	5
Соняшника	63	62	63
Бавовни	20	20	20
Картоплі	6	9	9
Капусти	7,5	6	5,5
Огірків	5	5	7
Томатів	7	8	6,5
Буряків	3,5	4	3
Моркви	2	1,5	1
Цибулі	1	3,5	1

ших	0,07	0,35	0,15
баштану	14	20	9
Силосу	15	10	10
Коренеплодів	5,5	10	6
Однолітніх трав	30,5	26	20
Люцерни	5	4,5	7,4
Жита	85	44	42
Озимої пшениці	235	251	258

2 лютого 1946 р. сільрада, готуючись до проведення виборів до Верховної Ради СРСР, прийняла постанову про оформлення та підготовку виборчих ділянок №№ 112 та 113: обрані голови Тимченко І.Т. та Теленко П.С., організована пожежна команда, оформлені агітпункти.

Серед малодосліджених проблем історії України є такі, що стосуються повоєнної відбудови сільського господарства. Тоталітарна система, засоби масової інформації тривалий час замовчували голод, що лютував на Україні в 1946-1947 роках, муки і повеніряння трудівників сільського господарства. Аналіз документів, які знаходяться в обласному державному архіві Миколаївської області, переконливо свідчить, що голод мав такий самий штучний характер, як і голодомор 1932-1933 років. Ця акція спрямована проти певної етнічної групи, саме українців, маючи на увазі не лише фізичне, економічне та політичне ослаблення народу, шляхом винищення його представників.

Становище сільського господарства у Баловному було катастрофічним. У порівнянні з 1940 роком значно зменшилася оранка на зяб, скоротилося травосіяння. Все це позначилося на зменшенні врожайності. У зв'язку з нестачею тягла колгоспники змушені готувати ґрунт під посіви вручну. Нерідко вони замість худоби впрягалися в упряж, копали землю лопатами, на плечах чи на возиках доставляли насіння в поле. Більше половини врожаю збиралось вручну.

Адміністративні методи керівництва сільськогосподарським виробництвом, коли голови колгоспів та агрономи змушені починати оранку, сівбу, прополку та збір урожаю за прямою директивою райкомів партії, негативно позначилися на агротехніці, сковували ініціативу хлібороба. До збільшення втрат приводило й те, що, намагаючись залишити в господарстві частину вирощеного врожаю, колгоспники ховали на горищах, закопували його в землю, змішували з відходами. Однак при зберіганні в непристосованих приміщеннях змішане з відходами зерно часто псувалося. Це збільшувало й без того чималі втрати і приводило голів колгоспу на лаву підсудних.

За прямою вказівкою партійних органів призначалися керівні колгоспники. Часто керівниками ставали люди випадкові, без належної освіти, а їх формальні обов'язки посади членів артілей перетворювалися у пародію на принципи демократії. За найменший непослух перед владними структурами, спроби захистити інтереси колгоспу чи колгоспників голова не тільки позбавлявся влади, а й осуджувався за статтями Кримінального кодексу. Головне, в чому звинувачували голів колгоспів, – це витрати хліба на внутрігосподарські потреби більше 15%. Для жителів села встановили драконівські закони, що карали за крадіжку кількох кілограмів зерна, картоплі чи оберемка соломи на довготермінові ув'язнення. За працю в сільськогосподарському виробництві колгоспники отримували символічну плату.

Від безперспективності роботи в колгоспі у людей опускались руки. Незважаючи на різкі репресивні заходи, колгоспники намагались уникати праці в колгоспному виробництві, отримуючи засоби до життя від заробітків на стороні чи на власному городі. З кожним роком у колгоспах області збільшувалась кількість колгоспів, які не виконували встановленого мінімуму трудових затрат у колгоспах (150 трудовнів).

Не отримуючи належних коштів від праці в колгоспному виробництві, селяни розраховували насамперед на присадибні ділянки, які давали їм до 75% грошового доходу. Кожна зайва сотка землі була засобом до виживання. А держава, в свою чергу, прагнула всіляко обмежити приватновласницькі інстинкти селянина шляхом скорочення присадибних ділянок і примусити його від зорі до зорі працювати в колгоспі. Цій меті, зокрема, служила податкова політика, яка зводила до обкладення податками кожне дерево і куш, що належали колгоспнику, встановлення обтяжливих норм здавання державі м'яса, молока і зерна з присадибного господарства.

19 вересня 1946 року ЦК ВКП(б) і Рада Міністрів прийняли постанову “Про заходи ліквідації порушень Статуту сільськогосподарської артілі в колгоспах”, за якою в колгоспників вилучались “надлишки” понад встановленої норми. Виконання постанови проведено в надзвичайно короткі строки. Вилучені з дворів колгоспників земельні ділянки, як правило, внаслідок черезсмузжя, не могли бути включені до масиву колгоспних земель. Такі заходи викликали справедливе обурення з боку колгоспників.

До зростання труднощів у сільському господарстві призвели вкрай несприятливі метеорологічні умови. Зима 1945/46 років була малосніжною, з частими відлигами, а місяці квітень, травень, червень – найбільш посушливими за останні 50 років. Це призвело до ослаблення й загибелі значної частини посівів.

Не вистачало пального, техніки, робочої сили, насіння, фуражу, продовольства для тварин і людей. Незважаючи на вказані труднощі, в 1946 році весняний посів проведений організовано, якісно і в стислі строки.

Вчасно були проведені прополювання посівів та інші необхідні агротехнічні заходи. Та надії на одержання принаймі посереднього врожаю не справдилися. Очевидці згадують, що від посухи земля на полях потріскалась і перетворилась у каменюку.

В результаті несприятливих кліматичних умов зернові культури визріли на два-три тижні раніше, і відповідно на такий же термін пересунулись вперед строки збирання.

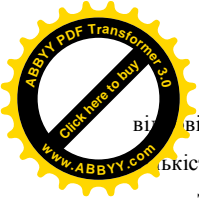
Як свідчить телеграма, направлена Миколаївським обкомом і облвиконкомом від 10 грудня 1946 року голові Ради Міністрів України і секретарю ЦК КП(б)У М.С.Хрущову: “В Жовтневому, Снігурівському, Березнегуватському, Варварівському, Очаківському, Тилігуло-Березанському, Широколанівському і Новоодеському районах Миколаївської області, що найбільше постраждали від посухи, врожай зернових культур у 1946 році складав у середньому від 1,9 до 3 центнерів з одного гектара, а чимало колгоспів отримали ще більш низький врожай”.

Врожайність сільськогосподарських культур у перші післявоєнні роки визначалась за так званим принципом, коли напередодні косовиці спеціальні державні чиновники на окремих площах тієї чи іншої місцевості на око, вибірково встановлювали передбачувану кількість зерна, що його мали отримати з гектара. На основі сумнівних і, як правило, явно завищених на 30-40% даних про врожайність врешті-решт встановлювалися плани здачі зерна державі.

Кампанія по здачі хліба 1946 року розпочалась за задалегідь відпрацьованою раніше схемою: різного роду наради, збори напередодні косовиці, агітаційний галас на шпальтах газет, соціалістичне змагання за право отримувати першу квитанцію про здачу хліба державі тощо. Вже 13 липня бюро затвердило графік для здачі хліба з врожаю 1946 року кожним районом по п'ятиденках.

Колгоспи здали державі все, що могли реально здати, залишивши мінімум зерна на насіння, харчування та фураж. Виконання явно нереального плану означало поставити село на межу вимирання, різко скоротити поголів'я худоби, позбавити колгоспи насіння для весняної посівної кампанії 1947 року.

Для роботи по хлібозаготівлі в райони терміново на 2-3 місяці направлялися уповноважені з числа відповідальних працівників обкому партії і облвиконкому. Перед ними поставлено одне завдання: будь-якими шляхами і методами домогтись виконання плану хлібоздачі. Тому уповноважені, виконуючи поставлене завдання, не зупинялись перед крайніми заходами щодо притягнення до партійної, адміністративної чи навіть судової

ві відальності керівників нижчого рангу, які намагалися зберегти принаймні М. М. Згну кількість зерна в своєму колгоспі, сільраді чи районі.

За уповноваженими по хлібозаготівлях з обкомів і райкомів партії в свою чергу наглядали контролери з органів МДБ, МВС, які надсилали “компрогат” уже на них. Так, у доповідній записці начальника обласного управління МДБ обкому партії вказувалось: “У ряді районів уповноважені діють не досить енергійно, в результаті чого належні до здачі державі зернові та олійні культури вивозяться незадовільно. Не подолано опір керівників ряду колгоспів”. Далі йшов перелік посадових осіб, які, на думку начальника управління, не виявляють належної активності по викачуванню хліба.

У зв’язку з неврожаєм склалось вкрай незадовільне становище з кормами для худоби, що призвело до її загибелі. Щоб не допустити цього, влада дозволила масовий забій худоби. Колгоспникам, які виконали план по здачі м’яса за 1946 рік, дозволялось здавати його в рахунок 1947 року, в результаті чого відбулося скорочення поголів’я. Поліпшити стан справ у тваринництві не вдалося. На початку зими склалося катастрофічне положення з кормами.

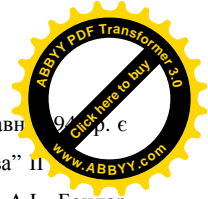
Ігнорування потреб жителів області, намагання будь-якою ціною виконати спущений згори план далось взнаки вже в грудні 1946 року, коли партійно-радянське керівництво було поставлене перед проблемою, де взяти продовольство для голодуючого населення.

Керівництво республіки, особисто М.С.Хрущов, намагалося якимось полегшити становище голодуючих. Були організовані закупки зерна в західних областях республіки, що менше постраждали від засухи. Як переконливо свідчать факти, цього було явно недостатньо.

У грудні 1946 року – січні 1947-го в селах Миколаївщини з’явилися десятки тисяч опухлих від недоїдання людей, з міських лікарень почали надходити повідомлення про померлих від дистрофії.

Щоб прохарчуватись, люди несли на базар останню одежину, сподіваючись продати чи обміняти на щось їстівне. Ціна хлібини на чорному ринку доходила до середньомісячної платні робітника чи службовця. Доведені до відчаю, люди переступали моральні принципи, йшли на злочини. Крадіжки, пограбування стали звичним явищем. У протоколі № 25 засідання виконкому Баловненської сільради від 16 листопада 1946 р. є рішення про поділ села на райони та обрання так званих “районних” та їх заступників для захисту від злодіїв (за прикладом “десятихатників”).

Незважаючи на голод, населення Баловного докладало всіх зусиль, щоб ліквідувати наслідки німецько-румунської окупації. Готуючись до святкування 1 Травня, виконком сільради від 17 квітня 1946 р. вирішив прибрати вулиці, побілити всі будинки, почистити колодязі, упорядкувати братську могилу.

У протоколі № 14 засідання виконкому Баловненської сільради від 18 травня 1947 р. є повідомлення про нагородження багатодітних матерів: орденом “Материнська Слава” її нагороджено Черниш Д.М., медалями II ступеня – Катрич Н.І., Криворотенко А.І., Бондар П.М., Катрич В.Т., Соловей О.Ф., Горбенко Ф.С., Бандуру Н.К., Сіряченко Н.А., Колот Г.В.

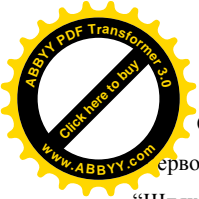
Тяжке положення було у системі освіти. Звіт директора школи Зарічного Ф.Р. про роботу школи у першій чверті 1946-1947 навчального року стверджував, що погана відвідуваність через відсутність у дітей теплого одягу та взуття, приміщення школи не відремонтоване, палива немає. (В 1944-1947 рр. школу, пологовий будинок, медпункт, сільраду опалювали комишем та соняшником). У січні 1947 р. в селі було відкрито чайну.

Медалями “За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.” були нагороджені трудящі колгоспу “Шлях до соціалізму” Баловненської сільради: Андреев Федір Федосійович, Брижата Лідія Іванівна, Брижата Дарина Семенівна, Бондар Сфросинія Максимівна, Баланенко Степан Павлович, Гусак Григорій Миколайович, Зінченко Любов Олександрівна, Кравченко Надія Василівна, Ткаченко Тимофій Іванович, Щербина Яків Аксентійович, Щербина Сидір Аксентійович, Цветков Олександр Сергійович; трудящі колгоспу ім. Т.Г.Шевченка: Брижати Олексій Григорович, Бершадська Марія Григорівна, Горбенко Семен Петрович, Гаркуша Степан Федосійович, Рябинчук Іван Федосійович, Піюренко Юхим Федорович, Теленко Василь Олексійович, Тростянова Варвара Григорівна, Швець Микита Вікентійович, Портний Дмитро Григорович; з колгоспу “Червона Зірка” – Черниш Сергій Іванович, Колот Дмитро Іванович, Гаркуша Володимир Фанович, Соловей Андрій Тимофійович, Гаркуша Акуліна Фанівна, Жепало Михайло Петрович, Катрич Василь Якович, Горбенко Петро Омелянович, Андреев Володимир Дмитрович.

В деякій мірі стало покращуватися становище в колгоспах, проте без допомоги держави відродити господарство було неможливо. В протоколі № 17 засідання правління колгоспу “Шлях до соціалізму” від 3 грудня 1947 р. є рішення взяти позику в 25 тис. крб., щоб купити худобу для колгоспної ферми, розпочати ремонт парників для вирощування ранніх овочів.

Лише на червень 1948 р. були відновлені посівні площі у всіх колгоспах району. У 1953 році колгоспи Баловного перевершили довоєнний рівень виробництва зерна, м'яса, молока та інших продуктів.

Рішенням правління колгоспу “Шлях до соціалізму” від 5 листопада 1948 р. премійовані найкращі колгоспники: Сокур О.С., Катрич П.О., Колот М.К., Мойса Л., Бандура І.І., Піскун О., Білий М.В., Бершадський Ф.К., Гутнік П.М., Щербина С.О., Гаркуша П.Ф., Близнюк Н.К., які проявили себе у відбудові господарства Баловного.

Одночасно жителі села брали участь у загальноукраїнських роботах. З колгоспу “Червона зірка” направили 17 колгоспників на будівництво шляху Одеса – Київ, а з колгоспу “Шлях до соціалізму” – 25 чоловік.

У протоколі № 21 розширеного засідання правління колгоспу ім. Т.Г.Шевченка від 5 листопада 1948 р. є рішення преміювати кращих колгоспників, де значаться: Піюренко Ю.Ф., Сіряченко П.Л., Горбенко І.Ф., Горбенко А.С., Брижатию О.Т., Гаркуша М.С., Гаркуша К.І., Гаркуша Т.С., Соловей Д.І. та ін.

З 1950 р. почалося укрупнення колгоспів. Рішенням № 1024 виконкому Жовтневої районної Ради депутатів трудящих від 9 червня 1950 р. колгоспи “Шлях до соціалізму”, “Червона зоря” та ім. Т.Г.Шевченка Баловненської сільради злиті в один укрупнений колгосп “Шлях до соціалізму”, який обслуговувала Грейгівська МТС. Новий колгосп складався з 378 дворів, наявного населення – 1219 душ, працездатних чоловіків – 164, працездатних жінок – 324. Працювали 5 рільничих, овочева, садівнича бригади, а також одна бригада з кормодобування; у тваринництві було зайнято 54 колгоспники. Зібрано зернових та бобових – 8149 ц, соняшнику – 440 ц, бавовни – 189,8 ц, картоплі – 68 ц, овочів – 1752 ц, баштану – 26 ц. Одержано 3365 кг м’яса та сала, 56787 літрів коров’ячого молока, 2161 кг овечої вовни, 23673 шт. яєць. Головою колгоспу став Тихоненко Федір Іванович.

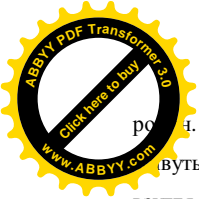
Кошти з самообкладання жителі Баловного розподіляли наступним чином: 1900 крб. – на ремонт мостів, 200 крб. – на ремонт пам’ятника загиблим воїнам, 800 крб. – на упорядкування могил на кладовищі, залишки коштів – на будівництво медпункту.

Проводилася широка культурно-пропагандистська робота: завідуючий клубом Гаркуша Д.Ф. доповів, що за 2,5 місяці 1952 р. прочитано 60 лекцій та доповідей, є гурток самодіяльності та драмгурток. Напередодні Дня Перемоги за традицією нагороджували багатодітних матерів села: Сіряченко Наталію Михайлівну (7 дітей), Гаркушу Ганну Степанівну (7 дітей), Андрєєву Марію Прокопівну (7 дітей) – орденом “Материнська Слава” III ступеня, Криворотенко Онісію Романівну (6 дітей), Ткаченко Ганну Семенівну (6 дітей) – медаллю материнства I ступеня, Брижату Віру Петрівну (5 дітей), Голуб Годосію Петрівну (5 дітей) – медаллю материнства II ступеня.

Покрашилася ситуація в школі у 1952 р.: слухали доповідь директора школи Холод: у школі відкрито 8-й клас, з 1953 р. будуть відкриті 9-й та 10-й класи, необхідно добудувати додаткові приміщення та перейти на однозмінну роботу, відкрити буфет у школі.

16 січня 1953 р. 4 колгоспники були направлені на будівництво Каховської ГЕС: Рудий І.І., Бурлаченко Т.І., Горбенко Ф.Г., Горбенко І.М.

Кількість населення Баловного почала збільшуватись, головним чином за рахунок переселенців. Так, у березні 1953 р. виникла необхідність у будівництві будинків на 45 нових

році. У грудні цього ж року до колгоспу “Шлях до соціалізму” прибуло 42 родин, які живуть у власних будинках, 8 – на підселенні. Колгосп виділив 4 тис. крб. для придбання взуття та верхнього одягу для дітей, переселенців постачали паливом та кормами для худоби.

Після смерті Й.Сталіна у 1953 р. почався повільний процес звільнення з виправно-трудових таборів, реабілітація незаконно осуджених. Баловне вступило в новий етап своєї історії, що буде характеризуватися “відлигою”, “застоем”, “перебудовою”. На щастя, це був більш-менш спокійний період без великих соціальних потрясінь та зрушень.

